

Vrtnarjev koledar – maj

V času od 12. do 14. maja godujejo sv. Pankracij, Servacij in Bonifacij, ki so po ljudskem izročilu zaradi pogostega hladnega vremena v tem času znani kot ledeni možje. 15. maja goduje sv. Zofija, v ljudskem izročilu imenovana tudi »Uscana Zofka«. Tudi slovenski pregovori so zelo sporočilni: Če se Pankracij 12. 5. na soncu peče, obilo mošta v sod priteče; Če Zofija (15.5.) zemljo poškropi, Vreme poleti prida ni.

Pred nami je mesec maj, mesec mladosti, kar velja tudi za rastline v našem obhišnem vrtu. Rastline v tem mesecu izjemno hitro rastejo, zato imamo dela na vrtu na pretek. Hkrati pa je to mesec, kjer imamo že prve pridelke na prostem od hrena, graha, solate, špargljev, različnih zelišč in vse do jagod in krompirja proti koncu meseca. Maj predstavlja nekakšno uverturo v poletje in v intenzivno vegetacijo, saj vse okoli nas zeleni, cvete, plodi in raste. Življenje je na višku ...

Zelenjavni vrt:

V začetku meseca sadimo na prosto visok in nizek fižol, poletno zelje, rdeče zelje, sladko koruzo ... hkrati pa ponovimo setev graha in mesečne redkvice. Po ledenih možeh sadimo na prosto za toploto občutljive vrtnine: kumare, bučke, papriko, paradižnik, jajčevac, lubenice, melone ... Seveda pa lahko omenjene vrtnine v primeru saditve v rastlinjak sadimo že v začetku meseca oz. smo jih sadili že konec aprila. Plodovke kot so bučke in kumarice je dobro nakaliti, da potem hitreje vzniknejo. V tem primeru seme bučk ali kumaric zmešamo s šoto, mivko ali žagovino, ki smo jo predhodno navlažili in postavili na sobno temperaturo. Na prosto sadimo, ko je dobro viden kalček. Na prosto sadimo tudi zelišča kot so: majaron, bazilika, origano, meliso ... in sejemo kumino, janež, koper in ostala zelišča. Z delitvijo lahko razmnožimo stoletno čebulo, drobnjak, origano in ostala blazinasta zelišča. Da vzdržujemo biotsko ravnotežje na vrtu pomislimo tudi na zasaditev ognjiča, kapucinke, kamilice in rmana med vrtnine in jagode.

V tem času redno okopavamo, odstranjujemo plevel, osujemo zgodnji krompir in dodajamo zastirko v primeru gojenja vrtnin po ekoloških načelih. Sedaj je čas za pobiranje špargljev z našega vrta ali pa si jih kupimo. Še je čas, da posadimo šparglje. V tem primeru je dobro kupiti sadike s koreninsko grudo. Na družinskega člana posadimo do 3 sadike. Več o špargljih bralci lahko izvedo na Dnevu špargljev, ki bodo 10. maja letos na Šoli za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje. Prav je, da sami poskrbimo za lastno seme. V ta namen odberemo najlepše sadike motovilca, zimske solate, radiča, peteršilja, črne redkvice in jih dobro oskrbujemo. Tako bomo proti koncu meseca že lahko pobirali prva semena motovilca, pri ostalih vrtninah pa nekoliko pozneje.

Trata

Staro ime za mesec maj je Veliki traven, kar pomeni, da trata v tem mesecu najhitreje raste. Zato moramo temu primerno prilagoditi oskrbo le te. Začnejo se redne košnje, dognojevanje z organskimi gnojili ali s specialnimi počasi topnimi mineralnimi gnojili. Še je čas za setev trate. V primeru širokolistnega plevela v trati, le tega odstranjujemo mehanično z nožem; v skrajnem primeru uporabimo herbicid.

Sadni vrt in vinska trta

Meseca maja so sadne rastline v polnem soku, zato je sedaj najprimernejši čas za cepljenje v »za lub«. Poskrbimo za zdrava drevesa in grmičevje; V ta namen škropimo po škropilnem koledarju na sadnem drevju in sicer proti: listnim ušem, jabolčni in češnjevi grizlici, sadni pršici, krvavi uši, češnjevi muhi,

oljni muhi ... in zatiramo bolezni kot so: škrlup, jablanova plesen, luknjičavost, sadna monilija, listne pegavosti ipd. Pri tem smo pozorni, da uporabimo ekološka sredstva in pripravke, ki jih je v naših vrtnarskih apotekah na pretek. Veliko lahko tudi samo naredimo na preventivi, tako, da postavimo hotel za žuželke, obešamo rumene in bele plošče, okoli sadnih dreves sadimo ognjič in ostala zelišča.

V vinogradu kot tudi sadnem vrtu tla zastiramo s kompostom in s tem ohranimo vlažna in hranljiva tla. Grede z jagodami še lahko oskrbimo s kompostom in dodamo zastirko iz sena ali slame, da bodo plodovi suhi in čisti ter varni pred polži.

Okrasni vrt - okrasne rastline

V okrasnem delu vrta so sedaj že odcvetele čebulnice (narcise, tulipani, žefrani, hrušice ...); pozorni smo, da jih povežemo v snopke in pustimo, da dozori. V nasprotnem primeru nam bodo naslednje leto slabše cvetele. Mesec maj je na okrasnem vrtu vse naokoli cvetoča in dehteča romantika. Le kdo bi se ji lahko uprl ... med cvetje me kar vleče, še zlasti med cvetoče potonike, perunike, šmarnice, srčke, azaleje, sleče, zimzelene, glicinije, drene, majnika ... sedaj je čas, da se odpravimo na kakšen sprehod po parku kot je botanični vrt, arboretum ... ali pokukamo sosedu čez ograjo in si zabeležimo kaj nam je všeč; pride čas, ko bomo željeno lahko sadili;

V mesecu maju lahko na prosto sejemo enoletnice: ognjič, žametnica, nageljne, zinijske, astre, kapucinke, suhe rože ... dvoletnice: dvoletni nagelj, spominčica ... trajnice: aubrecija, ostrožniki, orlice, marjetke ... še je čas za sajenje na prosto za dalije, gladiole, kane, lilije Odstranjujemo odcvetele cvetove azalej in slečev; popenjave vrtnice privezujemo in jim dajemo oporo ... in skrbimo za zaščito okrasnih rastlin pred boleznimi in škodljivci. Sedaj je najboljši čas za obrezovanje zgodaj spomladi cvetočih grmovnic kot so: forzicija, pravi jasin, dren, dišeča brogovita ... Sedaj je dober čas tudi za presajanje večjih iglavcev; pozorni smo, da ne raztresemo koreninske grude in obilno zalivamo. V mesecu maju dokončno odcvetijo vse spomladi cvetoče blazinaste trajnice: encijan, plamenke, arabis – repnjak, iberis, kamnokreč. Poskrbimo, da jih takoj po cvetenju razmnožimo z delitvijo.

Okensko in balkonsko cvetje ter posodovke

Balkonsko cvetje in zelenje ter posodovke iz notranjih prostorov lahko sedaj v mesecu maju prenesemo na prosto, kjer jim poiščemo najbolj ugodno lego. Običajno je to okoli hiše. Pri tem smo pozorni, da jih počasi privajamo na zunanje temperature, zato jih postavimo ob južne stene: oleander, lovor, rožmarin, citrusi, kamelije, dipladenija, usodovec, pasijonka, hibiskus, fuksija, grmičasta marjetica ... po potrebi jih presadimo ali pa samo dodamo hranilno zemljo.

Seveda pa je mesec maj čas, ko olupšamo naše domove s balkonskim in okenskim cvetjem. Slovenski vrtnarji imajo vsega na pretek in težko se bo odločiti za pravo kombinacijo. Tukaj morda namig: previdnost pri novostih, dajemo prednost izkušnjam, »manj je več« in se razveselimo male novosti. Ne pozabimo: zelišča so trend, tudi pri balkonskih zasaditvah; saj jih lahko uporabljamo v kuhinji in dajejo čudovito strukturo cvetličnemu nasadu.

Sobne rastline

Sproti preverjamo zdravstveno stanje rastlin in jim omogočamo dobro oskrbo. Sedaj je zadnji čas za presajanje sobnih rastlin. Odcvetele božične in velikonočne kaktuse prenesemo v prostor za mirovanje in jih ne zalivamo. Enako velja za odcvetele amarilise in klivije. Ostale sobne rastline (afriška vijolica, ščitavka, zelenika, scindapsus, orhideja ...) pa previdno zalivamo in sproti dognujemo.

»Vrt, cvetje in sadje v njem sta vedno ogledalo lastnika«. Področje hortikulture nam ponuja neskončne možnosti za učenje, napredovanje in osebno rast, zato je najpomembnejše, da si ustvarimo prijazen sonaraven življenjski prostor, ki ga oblikujejo vse generacije v družini. Lahko začnemo pri jagodah in vključimo naše najmlajše, vnuke ...

Štefanija Kos Zidar,

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje

Sortiranje špargljev, dijaki Šole za Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje

Cepljenje javorja v »za lub«, dijaki Šole za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje

Špargelj – zeleni, Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje

Hotel za žuželke - Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje